Technische vragen

Van : Gemeentebelangen Gouda – Rüstem Çetin
Datum vraag : 30-11-2025
Onderwerp : Proef stembiljet gemeenteraadsverkiezingen 2026
Commissiegriffier : Jacoline Holdijk
Datum antwoord : 02-12-2025

Vragen:

1. Kan het College toelichten welke concrete risicoanalyse is gemaakt voor de lokale uitvoerbaarheid en gebruiksvriendelijkheid voor Goudse kiezers, specifiek op basis van ervaringscijfers uit eerdere experimentgemeenten?

2. Welke indicatoren worden gehanteerd om in Gouda het succes en de knelpunten van het experiment meetbaar te evalueren naast het landelijke gemiddelde?

3. Hoe wordt gewaarborgd dat de Goudse context (aantal lokale partijen, herkenbaarheid, informatieverstrekking via lokale netwerken) wordt meegenomen in de evaluatie richting het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties?

4. Op welke wijze gaat de communicatie-toolkit van het ministerie worden aangepast en lokaal ingezet om te voorkomen dat in Gouda ongeldige stemmen ontstaan door het niet-inkleuren van het juiste kandidaatsnummer of partijvak?

5. Kan het College toelichten hoe het voorlichtingsplan in Gouda rekening houdt met laaggeletterdheid, ouderen en digitaal minder-actieve doelgroepen?

6. Worden in Gouda lokale organisaties (wijkteams, verenigingen, buurthuizen, maatschappelijk partners) betrokken bij de verspreiding van oefenmateriaal en instructies? Zo ja, welke criteria worden gebruikt voor die selectie?

7. Hoe wordt in Gouda onafhankelijk gecontroleerd of het experiment niet afdoet aan het geheime karakter en de controleerbaarheid van de stemming, naast de wettelijke minimumeisen?

8. Kan het College toelichten hoe de fysieke kandidatenlijsten in de stemhokjes worden beveiligd tegen verwisseling, verwijdering of onvolledige informatie op stembureaulocaties?

9. Welke projectkosten worden exact door het ministerie vergoed en kan het College een raming per kostencomponent geven (materiaal, communicatie, logistiek, techniek)?

10. Kan het College bevestigen dat eventuele meerkosten die niet door BZK worden vergoed (zoals onvoorziene lokale uitvoeringslasten) binnen de

bestaande Goudse begroting worden opgevangen zonder aanvullende middelen?

11. Welke afspraken zijn gemaakt over de snelheid van uitbetaling en financiële verantwoording richting de gemeente bij vergoeding van de projectkosten?

12. Kan het College toelichten welke aanvullende trainingsmaatregelen Gouda treft voor stembureauvoorzitters en tellers om telfouten te minimaliseren?

13. Hoe wordt in de instructie geborgd dat nieuwe vrijwilligers, die het experiment niet eerder hebben uitgevoerd, equally worden meegenomen in de training?

14. Kan het College toelichten hoe logoweergave voor lokale partijen wordt getoetst op grootte, kleurcontrast, herkenbaarheid en gelijke zichtbaarheid op het nieuwe biljet?

15. Welke procedure wordt gevolgd indien een lokaal partijlogo visueel onvoldoende herkenbaar blijkt te zijn op het kleinere biljet?

16. Hoewel het experiment beleidskaders niet wijzigt: kan het College toelichten of er lokale doorwerkingseffecten zijn voorzien in digitale of fysieke processen die samenhangen met participatie- en inspraakprincipes uit de Omgevingswet?

17. Kan het College duiden hoe dit voorstel wordt gespiegeld aan de 5 Goudse waarden en 5 opdrachten voor de leefomgeving en concreet aangeven op welke wijze dit terugkomt in de lokale communicatie?

18. Is onderzocht of het nieuwe biljet effect kan hebben op de participatiebereidheid of opkomst van lokale kiezers in wijken met veel lokale partijen of wijkgerichte aandachtspunten? Zo ja, wat is de uitkomst voor Gouda?

19. Kan het College toelichten welke lokale foutscenario’s zijn uitgewerkt (bv. verkeerd invullen, verwarring kandidatenlijst, telfouten, doorlooptijd stembureau) inclusief de voorgenomen mitigatiemaatregelen?

20. Welke monitoringfrequentie wordt gehanteerd op de Goudse stembureaus tijdens de verkiezingsdag zelf om risico’s realtime te signaleren en te corrigeren?

Antwoorden:

1. Er is geen aanvullende risicoanalyse gemaakt. Uit de evaluatie van de verkiezingen voor het Europees Parlement in 2024 blijkt dat kiezers het makkelijker vinden om met het nieuwe stembiljet te stemmen, en dat tellers het makkelijker vinden om met het nieuwe stembiljet te tellen. Het nieuwe stembiljet is kleiner en daardoor ook makkelijker te vervoeren en op slaan.

2. Ieder experiment wordt door het ministerie van BZK geëvalueerd op basis van art. 18 van het Tijdelijke experimentenbesluit nieuwe stembiljetten. Hiervoor worden enquêtes en interviews afgenomen onder kiezers, stembureauleden en gemeenteambtenaren. Daarnaast wordt in gemeenten die al eerder deel hebben genomen gekeken naar het lerend vermogen over kiezers.

De evaluatie vindt plaats in iedere gemeente waar wordt geëxperimenteerd en afgezet tegen een referentiegemeente. Dit betreft een gemeente die op verschillende terreinen vergelijkbaar is met de experimenteergemeente.

3. Het ministerie van BZK biedt in de voorbereiding naar de verkiezing een gemeentedraaiboek en communicatie toolkit aan, waarin alle middelen staan die de gemeente kan gebruiken voor de informatievoorziening en communicatie aan de kiezer. Een deel van deze middelen is te voorzien van eigen gemeente logo. In de evaluatie die wordt afgenomen onder kiezers, stembureauleden en gemeenteambtenaren komt o.a. aan de orde in hoeverre en via welke middelen de kiezer geïnformeerd was over het nieuwe stembiljet.

4. Voor de gemeenten die deelnemen aan het experiment stelt het ministerie een speciale aangepaste toolkit met communicatiematerialen beschikbaar. De materialen in deze toolkit zijn doorontwikkeld op basis van de ervaringen tijdens EP24 en TK25. Samen met de afdeling communicatie maken we een communicatieplan specifiek voor Gouda, waarin we zo veel mogelijk gebruik maken van de door het ministerie ter beschikking gestelde materialen. Aanvullend zorgen we dat de voorzitters van de stembureaus en de stembureauleden voldoende zijn getraind om op de dag van stemming uitleg te geven aan kiezers over het nieuwe stembiljet en eventuele vragen hierover te beantwoorden.

5. De communicatiematerialen die worden ingezet zijn geschreven op B1 niveau. Daarnaast wordt onderzocht of er in bepaalde wijken specifieke voorlichting of communicatie acties moeten worden ingezet. Er wordt gebruik gemaakt van zowel digitale als fysieke communicatiematerialen. Voor laaggeletterden wordt door Prodemos een speciale ‘nieuw stembiljet’ editie gemaakt van de verkiezingskrant. Deze is kosteloos beschikbaar voor gemeenten die deelnemen aan het experiment nieuw stembiljet.

6. Net als bij eerdere verkiezingen verspreiden we de verkiezingskrant in eenvoudige taal, in een editie die speciaal is aangepast aan het nieuwe stembiljet, bij diverse lokale organisaties zoals o.a. de Taalcafés.

7. Het nieuwe stembiljet doet geen afbreuk aan de vertrouwelijkheid van de stemprocedure. Voorzitters van de stembureaus worden getraind om het stemgeheim te bewaken. Bij het ontwerp van het stembiljet zijn verschillende uitgangspunten die randvoorwaardelijk zijn voor het verkiezingsproces, in acht genomen. Geheimhouding is daar één van. Daarvoor is in test situaties gekeken of het stembiljet voldoende wordt afgeschermd door het lichaam zodat de andere aanwezigen in het stemlokaal niet kunnen zien wat er in het stemhokje wordt ingekleurd. Verder gelden voor de experimenten met het nieuwe stembiljet dezelfde regels als voor verkiezingen met het reguliere stembiljet.

8. De voorzitters van de stembureaus worden geïnstrueerd om regelmatig de materialen in de stemhokjes te controleren. Hiervoor wordt door het ministerie een instructie aangeleverd. De lijst van kandidaten ligt in het midden van de lessenaar, tegen de achterwand aan, zodat het altijd dicht valt. We kunnen deze bevestigen met magneten, zodat hij niet makkelijk verschuift.

9. Het ministerie van BZK vergoedt de meerkosten die door gemeenten worden gemaakt t.b.v. het experiment (t.o.v. een reguliere verkiezing), zoals de vergoeding van de extra stembureauleden, de hogere drukkosten van verkiezingsmaterialen en de communicatie en voorlichtingskosten. Personele kosten worden niet vergoed.

10. Op dit moment bestaat er geen reden om te denken dat eventuele meerkosten niet in de begroting zouden passen.

11. Dit proces verloopt via het gemeentefonds. Na de verkiezingen in maart zal dit waarschijnlijk via de voorjaarsnota verlopen.

12. Alle trainingsmaterialen, zowel voor klassikale trainingen als digitale trainingen, worden aangepast met instructies voor het gebruik van het nieuwe stembiljet. Hierbij maken we gebruik van (materialen van) leveranciers die bij eerdere verkiezingen zijn ingezet bij gemeenten die deelnamen aan het experiment nieuw stembiljet. Voor voorzitters en telleiders worden kort voorafgaand aan de verkiezingen klassikale trainingen georganiseerd.

13. Voor alle vrijwilligers zijn trainingsmaterialen beschikbaar ten aanzien van hun rol, waarin het gebruik van het nieuwe stembiljet wordt toegelicht. Hier is ervaring mee opgedaan bij de eerdere experimenten tijdens EP24 en TK25.

14. De aan te leveren logo's moeten voldoen aan de in de Kieswet vastgestelde wettelijke vereisten. Bij registratie van de logo's worden deze daarop getoetst door het centraal stembureau.

15. Naast het wettelijk geregistreerde logo, mogen partijen in het kader van het experiment ook een exact hetzelfde logo aanleveren, maar dan in een betere resolutie zodat deze beter zichtbaar is op het stembiljet.

16. Het experiment met een kleiner stembiljet is primair gericht op het verbeteren van de toegankelijkheid en praktische uitvoerbaarheid van het stemproces. Er zijn geen doorwerkingseffecten voorzien.

17. Het college gelooft dat dit experiment zal bijdragen aan een verbetering voor het democratische stemproces en is daarmee ook van belang voor de Goudse waarden en opdrachten voor de leefomgeving. Waar nodig zullen we de lokale communicatie hierop aanpassen.

18. Dit is niet onderzocht. De gemeenteraadsverkiezingen zijn de eerste verkiezingen waar lokale partijen aan deelnemen.

19. Na de telling vullen stembureaus het proces verbaal in. Voor experimenteergemeenten is bij het proces-verbaal een bijlage toegevoegd waarop alle redenen voor ongeldigheid worden bijgehouden. Op basis hiervan is na de EP verkiezing de voorlichting aan de kiezer aangepast, en is ook het stembiljet verder verbeterd. Dit had te maken met de keuze op een niet-bestaand kandidaatnummer. Deze reden voor ongeldigheid kwam tijdens de TK verkiezing nauwelijks nog voor. Dit zal ook te maken hebben met het lerend vermogen van die kiezers, die inmiddels iets meer aan het stembiljet waren gewend.

20. Op de stembureaus zijn de voorzitters verantwoordelijk voor een goed verloop van de stemming. Voorzitters ontvangen een uitgebreide klassikale

	instructie om hen goed voor te bereiden. Tijdens de stemming kunnen de voorzitters op elk moment het projectteam verkiezingen benaderen voor hulp bij vragen. Tijdens de stemming wordt vanuit het projectteam verkiezingen regelmatig contact gezocht met de stembureaus, zowel digitaal als fysiek om het verloop te monitoren.